

ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร

สุวพันธุ์ คะโยธา ส.บ.*
วุฒิพงษ์ ภัคติกุล ประ.ด.**

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาลนครสกลนคร ทั้งหมด 2 แห่ง จำนวน 393 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ในช่วงเดือนมิถุนายน 2559 ถึง สิงหาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงด้วยสถิติ Odd Ratio, 95% CI และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน

ผลการศึกษา พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สารเสพติด ร้อยละ 43.5 ดื่มสุรา ร้อยละ 77.8 สูบบุหรี่ ร้อยละ 39.8 ยาวัง ร้อยละ 29.2 และกัญชา ร้อยละ 8.2 มีความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมายด้านสารเสพติดในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 ($\bar{X} = 14.21 \pm 3.2$) มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติด ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.7 ($\bar{X} = 100.95 \pm 14.6$) ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมาก ร้อยละ 49.7 ($\bar{X} = 73.78 \pm 12.1$) ปัจจัยด้านเพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อวัน การเล่นเกมพนัน การเที่ยวกลางคืน การปรึกษาคนรัก การหนีเรียน เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชน ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย ทัศนคติ การช่วยทำงานบ้าน อายุ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้สารเสพติดได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275$; $p < 0.05$)

คำสำคัญ : สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยง การใช้เสพยาเสพติด เยาวชน

* นิสิตหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติจังหวัดสกลนคร

** อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

Risk Factors for Drug Use and Factors affecting Drug Use Protection of Junior High Schools Students in Sakon Nakhon Municipality

Suwaphan Kayotha B.P.H. *

Wuttiiphong Phakdeekul Ph.D.**

ABSTRACT

This survey research aimed to study the drug use behaviors, risk factors for drug use and factors affect drug use protection of youths in 2 junior high schools in Sakon Nakhon Municipality. Three hundred ninety-three students were enrolled by simple random sampling. The data were collected during June, 2016 to August, 2017 using the questionnaires. Data were analyzed by descriptive statistics; percentage, mean and standard deviation. The risk factors were analyzed by Odd Ratio and 95% Confidence Interval of Odds Ratio. The stepwise multiple regressions was used for analyzing the factors affecting the behavior for drug addiction protection.

The results revealed that 43.5% of samples had drug addiction, 77.8 % had alcohol drinking, 39.8% had smoking, 29.2% had Whong addition and 8.2% had marijuana addiction. Of 44.0% had knowledge about drug and drug laws in moderate levels ($\bar{X} = 14.21 \pm 3.21$). Of 53.7 % had attitude on the drug prevention in moderate levels ($\bar{X} = 100.95 \pm 14.69$). Furthermore, 49.7 % of them behaved for addiction protection in high level ($\bar{X} = 73.78 \pm 12.19$). The risk factors for drug use were sex, age, study year, daily expense, gambling, moonlighting, partner consulting, truancy ($p < 0.05$). On the other hand, all factors; the knowledge on the drug and drug law, reading, exercise, attitude, housework assisting, age and parental support could coordinately predict the chance of protection of drug addiction of 27.5% ($R^2 = 0.275$; $p < 0.05$).

Keywords : drugs, risk factor, drug addiction, youth

* Master Degree Student of Public Health Program, Faculty of Public Health, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus.

** Lecturer, Faculty of Public Health, Kasetsart University Chalermphrakiat Sakon Nakhon Province Campus.

บทนำ

สถานการณ์แพร่ระบาดของสารเสพติด มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นปัญหาที่ทำให้เกิดผลกระทบในวงกว้างแก่สังคม จากการเสพยาเสพติด นำมาซึ่งการเกิดอุบัติเหตุ การบาดเจ็บและการเสียชีวิต คาดว่าในอนาคตแนวโน้มการใช้เสพยาเสพติดยังคงเพิ่มขึ้น ในปี 2549–2554 มีการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี 2551 จนถึงปี 2554 ประชากรอายุ 15 – 64 ปี มีอัตราการใช้กัญชาสูงที่สุด คือ ร้อยละ 2.6 – 5.0 ของประชากร^{1,2,3} นอกจากนี้ประชากร ประมาณ 14 ล้านคน ใช้สารเสพติดชนิดนิโคต และประมาณ 1.60 ล้านคน ที่ใช้สารเสพติดชนิดนิโคตมีชีวิตอยู่กับเชื้อเอชไอวี เช่น การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งอาจก่อให้เกิดการติดเชื้อเอชไอวี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อื่น และการตั้งครกร์ก่อนวัยอันควร เป็นการเพิ่มภาระของโรคจากผลกระทบของการเสพยาเสพติด^{4,5,6,7} ในระดับนานาชาติ ยังพบว่า 1 ใน 100 คน เสียชีวิตจากสาเหตุการใช้สารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ทำให้เกิดผลกระทบอันกว้างต่อสภาวะสุขภาพ จะเห็นได้ว่าการจัดอันดับความรุนแรงของสารเสพติดในไทย การใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ เป็นสาเหตุของการเจ็บป่วยในโรงพยาบาลถึงร้อยละ 40.0 ขณะที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุของการมาห้องอุบัติเหตุฉุกเฉิน^{5,6,8,9} สารเสพติดเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น การทำลายสถาบันครอบครัว ผู้ปกครองมักจะดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อลืมปัญหาและหน้าที่ความรับผิดชอบในครอบครัว และคดีต่างๆ และยังพบสถานการณ์สารเสพติดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณของกลางสำคัญที่ยึดได้ทั้งยาบ้า ไอซ์ เพิ่มขึ้นโดยยาบ้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 57.9 ยาไอซ์ เพิ่มขึ้นร้อยละ 22.7 ซึ่งแพร่กระจายมาในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ จังหวัดนครพนม จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น โดยเฉพาะเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้นละเริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุต่ำกว่า 10 ปี และเยาวชนวัยเรียนกลุ่มอายุ 15 – 19 ปี ทั้งในและนอกระบบสถานศึกษาเป็นกลุ่มที่มีปัญหาเริ่มใช้สารเสพติดครั้งแรกเนื่องจาก สถาบันครอบครัวยังไม่มีความเข้มแข็ง

เพียงพอที่จะช่วยในการเฝ้าระวังป้องกันปัญหาเสพยาเสพติด ชุมชนหรือสังคมยังไม่ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของการเสพยาเสพติด ขาดความเข้มแข็งเพียงพอที่จะให้โอกาสและติดตามดูแล ระบบการบังคับบำบัดยังคงมี ปัญหา ปริมาณผู้เสพยาเสพติดเข้าในระบบจำนวนมาก เกินศักยภาพการรองรับ ในขณะที่การจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ยังไม่ดีพอที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และการพัฒนาทักษะชีวิต และเยาวชนรุ่นใหม่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยงและเข้าสู่วงจรปัญหาสารเสพติดมากขึ้น^{4,8,9,10}

จากสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งเสพติดต่างๆ ในกลุ่มของวัยรุ่นดังกล่าว จึงนำมาสู่การศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการเสพยาเสพติด เพื่อนำผลการศึกษาไปช่วยกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าการใช้สารเสพติดของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วิธีการวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) นี้ ศึกษาในกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร จังหวัดสกลนคร 2 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อายุ 12 – 14 ปี จำนวนทั้งหมด 393 คน โดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เก็บข้อมูลในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน ปี พ.ศ. 2559 ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และทำการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try Out) ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร กับเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ปรับปรุงแบบสอบถามจนมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งหมด เท่ากับ 0.83

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วย

สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงความสัมพันธ์ ได้แก่ สถิติ Chi-Square ,Odd Ratio, 95% Confidence Interval of Odds Ratio เพื่อหาปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบวิธีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน

ข้อพิจารณาด้านจริยธรรม การวิจัยครั้งนี้ได้รับความเห็นชอบให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการสร้างสุขภาพป้องกันโรคและภัยสุขภาพจากคณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลนครสกลนคร จังหวัดสกลนคร ตามหนังสือที่ สน.๕๒๐๐๕/๓๕๘๑ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ การดูแลพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้ไม่มีการแทรกแซง (non-intervention) กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิปฏิเสธการตอบแบบสอบถาม โดยไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อกลุ่มตัวอย่าง การเข้าถึงข้อมูลในโรงเรียนได้รับการเห็นชอบจากผู้บริหารโรงเรียนและครูประจำชั้น เนื่องจากเป็นกลุ่มเปราะบางและเป็นประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติด จึงขอขกเว้นไม่ทำใบยินยอมที่จะเป็นหลักฐานทางกฎหมาย อันจะส่งผลเสียต่อกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูลไม่มี

การระบุชื่อผู้ตอบแบบสอบถาม การนำเสนอข้อมูลเป็นการนำเสนอในภาพรวมของการวิจัยเท่านั้น

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.0 มีอายุ 15 ปี ร้อยละ 44.0 อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 60.8 มีรายรับเฉลี่ยต่อวัน ($\bar{X} = 75.5 \pm 44.82$ บาท) และเมื่อมีปัญหาส่วนใหญ่จะปรึกษาผู้ปกครอง ร้อยละ 82.4

พฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ร้อยละ 43.5 ชนิดสารเสพติดที่ใช้ได้แก่ สุรา ร้อยละ 77.8 รองลงมาคือบุหรี่ ร้อยละ 39.8 เครื่องดื่มวาง (เครื่องดื่มนำอัดลมสีดำผสมยาคล้ายกลัมน้ำและยาแก้ไอน้ำเชื่อม) ร้อยละ 29.2 และ กัญชา ร้อยละ 8.2 สาเหตุที่ทำให้ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่ได้แก่ เพื่อนชวน ร้อยละ 34.6 รองลงมา อยากลอง ร้อยละ 25.6 และ หาซื้อเองได้ง่าย ร้อยละ 17.9 เป็นต้น ผลกระทบจากการใช้สารเสพติด ได้แก่ การทะเลาะวิวาท ร้อยละ 51.1 ู้สึกสับสน มึนงง ร้อยละ 27.2 และท้องก่อนวัยอันสมควร ร้อยละ 21.9 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด (n = 171)

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด	จำนวนคน	ร้อยละ
1. การใช้สารเสพติดในระยะ 1 เดือนที่ผ่านมา		
ไม่เคย	222	56.5
เคย	171	43.5
2. การเคยรวมกลุ่มกับเพื่อนๆ แล้วเสพยาเสพติด (n =53)		
ไม่เคย	36	67.9
เคย	17	32.1
3. สาเหตุที่ทำให้ใช้สารเสพติด (n = 78)		
เพื่อนชวน	27	34.6
อยากลอง	20	25.6

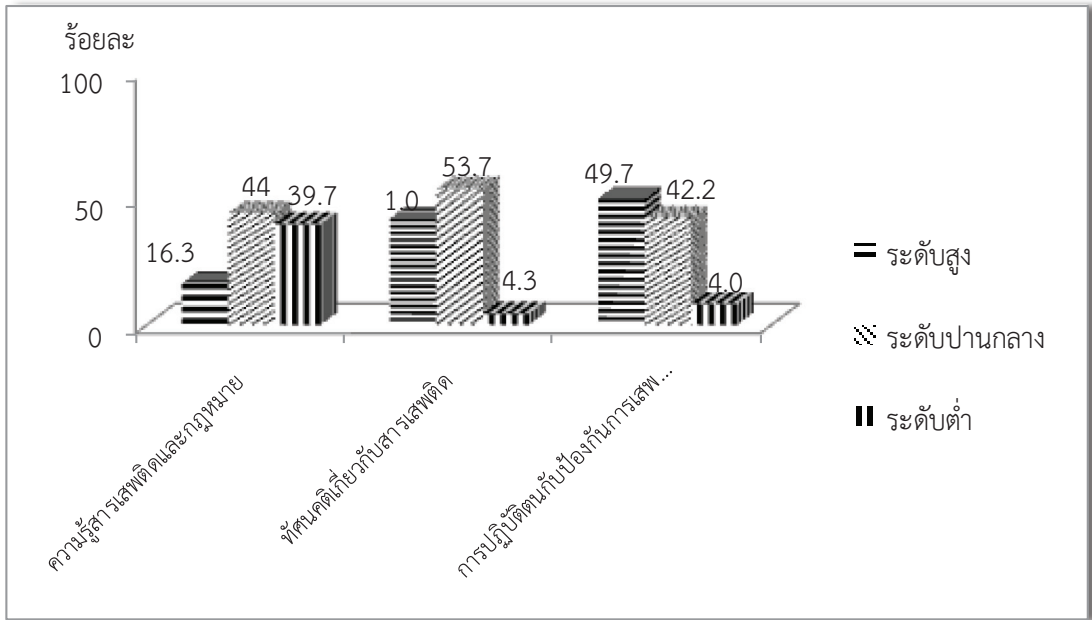
ตารางที่ 1 พฤติกรรมการใช้สารเสพติด (n = 171) (ต่อ)

พฤติกรรมการใช้สารเสพติด	จำนวนคน	ร้อยละ
3. สาเหตุที่ทำให้ใช้สารเสพติด (n = 78)		
ประชดชีวิต	8	10.3
มีปัญหาครอบครัว	5	6.4
มีเวลามากเกินไป	4	5.1
4. สารเสพติดที่ใช้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
บุหรื	133	77.8
ยาบ้า	68	39.8
วัง	50	29.2
กัญชา	14	8.2
สุรา	9	5.3
5. ผลกระทบของการใช้สารเสพติดที่สังเกตได้จากเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
การทะเลาะวิวาท	201	51.1
สับสน มึนงง	107	27.2
ท้องก่อนวัยอันควร	86	21.9
เกิดอาการคลุ้มคลั่ง จนมีอาการเหมือนกับคนบ้า	56	14.2
ถูกข่มขืน	27	6.9
เกิดโรคติดต่อบางอย่าง เช่น การติดเชื้อไวรัสเอดส์	37	9.4

ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติด

เยาวชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องสารเสพติด และกฎหมายด้านสารเสพติด ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 ($\bar{X} = 14.21 \pm 3.21$) มีทัศนคติเกี่ยวกับ

การป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.7 ($\bar{X} = 100.95 \pm 14.69$) มีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมาก ร้อยละ 49.7 ($\bar{X} = 73.78 \pm 12.19$) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระดับคะแนนความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติด

ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร

ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนกลุ่มตัวอย่าง คือ ปัจจัยด้านเพศ โดยเพศหญิงมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่าเพศชาย 1.624 เท่า กลุ่มตัวอย่างอายุระหว่าง 16 - 17 ปี มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่าช่วงอายุระหว่าง 14 - 15 ปี 1.639 เท่า กลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็น 2.134 เท่า กลุ่มตัวอย่างที่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา มีโอกาสป้องกันการเสพติดร้อยละ 38.3 $[(1-0.617)*100 = 38.3]$ กลุ่มตัวอย่างที่มีรายรับจากครอบครัว มีโอกาสป้องกันการเสพติดร้อยละ 46.2 $[(1-0.538)*100$

$= 46.2]$ กลุ่มตัวอย่างที่พักที่บ้านตนเอง มีโอกาสป้องกันการเสพติด 56.9 $[(1-0.431)*100= 56.9]$ ผู้ที่มีค่าใช้จ่ายต่อวัน 100 บาท ขึ้นไป มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่ใช้จ่ายน้อยกว่า 100 บาท 3.221 เท่า กลุ่มตัวอย่างที่เล่นการพนัน มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เล่นการพนัน 3.011 เท่า กลุ่มตัวอย่างที่ชอบเที่ยวกลางคืน มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่ไม่เที่ยวกลางคืน 3.356 เท่า กลุ่มตัวอย่างเมื่อมีปัญหาปรึกษาคนรัก มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้ปรึกษาคนรัก 5.016 เท่า กลุ่มตัวอย่างที่เคยโดดเรียน มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากกว่ากลุ่มที่ไม่เคยโดดเรียน 2.344 เท่า ตามลำดับ รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร
(n = 393)

ตัวแปร	พฤติกรรมการใช้สารเสพติด		X ²	OR	95%CI	p-value
	ใช้ จำนวน (%)	ไม่ใช้ จำนวน (%)				
1. เพศ						
ชาย	86 (38.4)	138 (61.6)	5.553	1.624	1.084, 2.433	0.018*
หญิง	85 (50.3)	84 (49.7)				
2. อายุ						
14 – 15 ปี	112 (40.0)	168 (60.0)	4.885	1.639	1.056, 2.544	0.027*
16 – 17 ปี	54 (47.8)	59 (52.2)				
3. ชั้นปี						
มัธยมศึกษาปีที่ 3	72 (34.8)	135 (65.2)	13.558	2.134	1.422, 3.202	< 0.0001**
มัธยมศึกษาปีที่ 4	99 (53.2)	87 (46.8)				
4. บุคคลที่อาศัยด้วย						
อยู่กับพ่อแม่	69 (44.8)	85 (55.2)	12.742	0.617	0.310, 0.791	0.013*
อยู่กับญาติ	102 (42.7)	137 (57.3)				
5. ที่มาของรายได้						
จากครอบครัว	133 (47.8)	145 (52.2)	10.035	0.538	0.342, 0.847	0.007*
จากยศ.และรายได้พิเศษ	38 (33.0)	77 (67.0)				
6. สถานที่พักปัจจุบัน						
บ้านพักตนเอง	147 (47.7)	161 (52.3)	16.97	0.431	0.256, 0.727	< 0.0001**
หอพัก	24 (28.2)	61 (71.8)				
7. ค่าใช้จ่ายต่อวัน						
น้อยกว่า 100 บาท	104 (36.0)	185 (64.0)	25.162	3.221	2.018, 5.143	< 0.0001**
100 บาท ขึ้นไป	67 (64.4)	37 (35.6)				
8. การเล่นเกมพนัน						
ไม่เล่นเกมพนัน	114 (41.75)	159(58.25)	18.028	3.011	1.790, 5.064	< 0.0001**
เล่นเกมพนัน	75 (62.5)	45 (37.5)				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 2 ปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร (n = 393) (ต่อ)

ตัวแปร	พฤติกรรมการใช้สารเสพติด		X ²	OR	95%CI	p-value
	ใช้ จำนวน (%)	ไม่ใช้ จำนวน (%)				
9. การเที่ยวกลางคืน						
ไม่เที่ยว	127 (42.9)	169 (57.1)	16.683	3.356	1.840, 6.120	< 0.0001**
เที่ยว	61 (62.88)	36 (37.12)				
10. การปรึกษาคนรัก						
ไม่ใช้	144 (40.2)	214 (59.8)	17.681	5.016	2.216, 11.351	< 0.0001**
ใช้	27 (77.1)	8 (22.9)				
11. การโดดเรียน/หนีเรียน						
ไม่เคย	94 (40.86)	136 (59.14)	13.692	2.344	1.487, 3.694	< 0.0001**
เคย	94 (57.66)	69 (42.34)				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนเขตเทศบาลสกลนครการ โดยวิธีลดถอยพหุคูณแบบวิธีขั้นตอน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนเขตเทศบาลสกลนครการ ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย สามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ได้ร้อยละ 12.4 (R² = 0.124) ปัจจัยด้านการอ่านหนังสือ สามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนได้ร้อยละ 17.8 (R² = 0.178) ปัจจัยด้านการออกกำลังกายสามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ได้ร้อยละ 20.3 (R² = 0.203) ปัจจัยด้านทัศนคติการป้องกันการใช้สารเสพติด สามารถทำนาย

การปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนได้ร้อยละ 23.1 (R² = 0.231) ปัจจัยด้านช่วยทำงานบ้านสามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนได้ร้อยละ 26.0 (R² = 0.260) ปัจจัยด้านอายุสามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนได้ร้อยละ 27.6 (R² = 0.276) และปัจจัยด้านผู้ปกครอง สามารถทำนายการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ได้ร้อยละ 28.8 (R² = 0.288) ตัวแปรทั้ง 7 ตัว สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนเขตเทศบาลสกลนคร ได้ร้อยละ 27.5 (R² = 0.275, p-value < 0.001) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3 และสามารถเขียนเป็นสมการในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้

$$Y = 72.609 + 1.002X_{19} + 5.586X_{16} + (-3.784X_{17}) + 0.170X_{20} + 4.117X_{18} + (-2.361X_{2}) + 3.668X_{11}$$

สามารถเขียนแทนสมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้น
 ตรงซึ่งเป็น สมการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$Z = 0.264 Z_{19} + 0.202 Z_{16} + (-0.153 Z_{17}) + 0.204 Z_{20} + 0.167 Z_{18} + (-0.148 Z_2) + 0.115 Z_{11}$$

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ของตัวแปรในการทำนายผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนเขตเทศบาลสกลนคร (n=393)

ตัวแปร	B	β	T	Sig.	Multiple R	R ²
ความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย (X ₁₉)	1.002	0.264	5.725	<0.0001	0.355	0.124
การอ่านหนังสือ (X ₁₆)	5.586	0.202	4.517	<0.0001	0.427	0.178
การออกกำลังกาย (X ₁₇)	-3.784	-0.153	-3.427	0.001	0.457	0.203
ทัศนคติการป้องกันการเสพติด (X ₂₀)	0.170	0.204	4.528	<0.0001	0.481	0.231
ช่วยทำงานบ้าน (X ₁₈)	4.117	0.167	3.545	<0.0001	0.510	0.260
อายุ (X ₂)	-2.361	-0.148	-3.309	0.001	0.525	0.276
การสนับสนุนของผู้ปกครอง (X ₁₁)	3.668	0.115	2.578	0.010	0.527	0.288

ค่าคงที่ (a) = 72.609, R = 0.537 R² = 0.288 Adjusted R² = 0.275 F = 22.256 P < 0.0001

วิจารณ์และสรุปผล

จากการศึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ร้อยละ 43.5 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา⁶ ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอายุ 11 – 25 ปี เคยใช้สารเสพติดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 45.0 โดยเฉพาะเพศหญิงมีการใช้สารเสพติด ร้อยละ 50.3 ในขณะที่เพศชายใช้สารเสพติดเพียงร้อยละ 38.4 ประเภทสารเสพติดที่ใช้ ได้แก่ สุรา ร้อยละ 77.8 รองลงมา บุหรี่ ร้อยละ 39.8 เครื่องดื่มวาง ร้อยละ 29.2 และกัญชา ร้อยละ 8.2 ซึ่งสอดคล้องและมีผลที่พบใกล้เคียงกับผลการศึกษา^{7,10,11,13} ที่พบว่ามีการใช้สารเสพติดจำพวก การดื่มสุรา สูบบุหรี่ เสพยาแอมเฟตามีน สูบกัญชา และใช้ยานอนหลับคิดเป็น ร้อยละ 85.2, 19.0, 6.2, 4.8 และ 1.5 ตามลำดับ สาเหตุที่ทำให้ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่เป็น เพื่อนชวน อยากลอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาเสพติด โดยเฉพาะวัยรุ่นที่ยังมีอายุน้อยก็ยังมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาเสพติด จากการคบ

เพื่อนที่ชักจูง และกลัวเพื่อนไม่ยอมรับ ประกอบกับความเข้าใจที่ผิดที่คิดว่าบุหรี่และสุราไม่ใช่สารเสพติดจึงทำให้เกิดการลองใช้ ผลกระทบจากการใช้สารเสพติดได้แก่ เป็นการทะเลาะวิวาท ร้อยละ 51.1 รู้สึกสับสน มึนงง ร้อยละ 27.2 และท้องก่อนวัยอันสมควรอีก ร้อยละ 21.9 มีความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมายในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 ทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.7 และมีการปฏิบัติตนกับป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมาก ร้อยละ 49.7 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา^{8,14,15,16} ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการเสพยาเสพติดในหลายพื้นที่ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง มีความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพในการป้องกันการเสพยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเจตคติอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกลุ่มที่เข้ารับการบำบัดในแหล่งบำบัดหรือค่ายบำบัด^{9,10} ที่ได้กล่าวว่าเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของของเรา จะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับความรู้ที่มีอยู่ถ้ามี

ความรู้ดีเจตคติต่อสิ่งนั้นก็จะดีตามไปด้วยและมีแนวโน้ม ส่งผลให้แสดงพฤติกรรมไปในทางที่ดีด้วยและเมื่อมีเจตคติที่ดีก็จะนำไปสู่การ ปฏิบัติที่ดีด้วย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัญหาสารเสพติดนอกจากจะทำให้ผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว และคนรอบข้างแล้วยังเชื่อมโยงไปสู่ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ ทั้งนี้ การรณรงค์ ให้ความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ แก่เยาวชน ได้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกิดเจตคติ ที่ดีและนำไปสู่การ ปฏิบัติและการป้องกันและการปฏิเสธต่อการใช้สารเสพติดต่อไป

จากข้อค้นพบสำคัญเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร คือ เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา การเล่นพนัน การเที่ยวกลางคืน การเคยโดดเรียน/หนีเรียน และกลุ่มเยาวชนเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษาคนรัก จากข้อค้นพบในประเด็นต่างๆ ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนสกลนคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่าง เพศนั้นมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดอยู่แล้วโดยเฉพาะในกลุ่มผู้หญิง ที่มีมีการมีว่สูมในสถานที่ต่างๆ หรือทำกิจกรรมหลังจากเลิกเรียน โดยกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 16-17 ปี เป็นกลุ่มที่ริเริ่ม อยากรู้ อยากเห็น อยากลอง⁸ แม้กระทั่งมีพฤติกรรมการเล่นแบบเพื่อน เพื่อต้องการยอมรับของกลุ่มเพื่อน การโดดเรียนหนีเรียน มักจะเป็นกลุ่มเพื่อนที่ไม่ค่อยสนใจเรียน พวกนี้เที่ยวกลางคืนและกลับดึก มีการใช้ สุรา บุหรี่ด้วย บางรายอาจจะมีเงินทองใช้จ่ายมากกว่าปกติ โดยที่ไม่ได้รับจากผู้ปกครอง ไม่มีแหล่งที่มาของเงินสด บางรายติดการพนัน เกิดความเครียดตามมา มักจะหันหน้าไปพึ่งสารเสพติด นอกจากนี้เมื่อมีปัญหา มักจะปรึกษาคนรัก เพื่อน เมื่อการพักอาศัยที่ห่างไกล ยิ่งทำให้เด็กกลุ่มมีการใช้สารเสพติดมากขึ้น ดังนั้นผู้ปกครองต้องมั่นใจเอาใจใส่ และดูแลบุตรหลานคนใกล้ชิดดีเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการเสพติดของเยาวชน^{12,14}

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการ ใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาล

นครสกลนคร ได้แก่ ปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติด และกฎหมาย ปัจจัยด้านการอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย เจตคติต่อการป้องกันการ ใช้สารเสพติด การช่วยทำงานบ้าน ปัจจัยด้านอายุ และปัจจัยด้านการสนับสนุนของผู้ปกครอง โดยทั้ง 7 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติตนป้องกันการ ใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนเขตเทศบาลสกลนครได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275$, $p\text{-value} < 0.001$) มีความสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยเสี่ยงสำหรับการใช้กัญชาในวัยรุ่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา แถบตะวันออกเฉียงเหนือ^{4,5,7} พบว่า ปัจจัยเสี่ยงและที่มีผลต่อการเสพติด ยาเสพติด บุหรี่ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์^{6,8} คือ บุคลิกภาพ ซึ่งสะท้อนถึงความเป็นตัวของวัยรุ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัว การคบเพื่อน การใช้สารเสพติดที่ถูกกฎหมาย เช่น บุหรี่ สุรา และตัวแปรทางนิเวศวิทยา และสอดคล้องกับการศึกษาสถานการณ์ยาเสพติดของประเทศไทย และการประเมินค่ายบำบัดยาเสพติด^{6,7,8,9} ที่พบผลอันเป็นสาเหตุของการเสพติดระดับประเทศและปัจจัยเสี่ยงต่อการเสพติด และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนพบว่า สาเหตุสำคัญที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเสพติดและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ การเริ่มเสพติดที่ถูกกฎหมาย การมีเพื่อนที่เสพติด เพื่อนชักชวนให้เสพติดการโฆษณาและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน อาสาสมัครที่ให้ความร่วมมือในการทำวิจัย ขอขอบพระคุณคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพเทศบาลนครสกลนคร ที่อนุเคราะห์ให้คณะกรรมการพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการวิจัยในโรงเรียนพื้นที่รับผิดชอบ ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย คณะเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลธาตุเชิงชุม ที่ร่วมกิจกรรมการวิจัยให้กำลังใจให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัยตลอดมา

เอกสารอ้างอิง

1. United Nations Office on Drugs and Crime. Annual Report 2015. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime; 2016.
2. World Health Organization. WHO Drug Information. WHO; 2018 [cited 2019 Feb 01]. Available from https://www.who.int/medicines/publications/druginformation/issues/WHO_DI_32-3_web.pdf?ua=1
3. Department of Medical. Screening for drug. Nonthaburi: Department of Medical; 2017.
4. Ministry of Public Health. Screening for drug. Nonthaburi: Ministry of Public Health; 2014.
5. Warne M, Risky consumption of alcohol and drugs among employees at ski resorts. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*; 2017. 34(3):201–216.
6. Kanato, M. Epidemic Situation of Ice. Bangkok: Charansanitwong Printing Co., Ltd.; 2012.
7. Kanato M, Leyatikul P, Choomwattana C, et al. ASEAN Drug Monitoring Report 2016. Bangkok: ASEAN Narcotics Cooperation Center; 2017.
8. Penglao Y., Phakdeekul W., and Kedthongma W. Situation and Associated Factor of Drinking, Smoking and Application of herbs in the Area of Nam Kam River, Thailand. *Universal Academic Cluster International Spring Conference in Kyoto*; April 17– 19, Kyoto; 2017; 113–119.
9. Phakdeekul W, Thongkrajai T, Eiamprapai P, Kanato, M. Risk Factors to Alcohol Law Violations in the Community: Quasi-Experimental Study. *American Journal of Applied Sciences* [Internet]. 2011Jun [cited 2019 Feb 01]; 8(12):1343–1348.
10. นันทวัช สัทธีรักษ์, พนม เกตุมาน, วินัดดา ปิยะศิลป์, ณัฏฐร พิทยรัตน์เสถียร และพรจิรา ปรีวัชรกุล. การสำรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนในโรงเรียน โครงการวิจัยนำร่องในโรงเรียนที่ประสบกรณีพิบัติภัย อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. [อินเทอร์เน็ต]. 2552 [เข้าถึงเมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2562]; เข้าถึงได้จาก: <http://hdl.handle.net/11228/3027>
11. พรภัก พานพิศ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาสารเสพติดของนักศึกษาการศึกษานอกระบบ ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. [วิทยานิพนธ์], สมุทรปราการ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี; 2552.
12. พิทักษ์ สุระยะใจ, บังอร สุปรีดา และอรัญญา แพ้จ้อย. เส้นทางสู่การติดยาบ้า กรณีศึกษาในกลุ่มวัยรุ่นที่เข้ารับการบำบัดรักษา ณ ศูนย์บำบัดรักษาสารเสพติด เชียงใหม่. กรุงเทพฯ: ศูนย์บำบัดรักษาสารเสพติด เชียงใหม่ สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข; 2553.
13. ยุพดี ชิดเดือน และธีระศักดิ์ อุ่ณอามย์เลิศ. ผลการใช้โปรแกรมเพื่อลดความเครียดของเด็กและเยาวชนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยบริการ*. [อินเทอร์เน็ต]. ตุลาคม-ธันวาคม 2556 [เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562]; 24(4):65–78.

เข้าถึงได้จาก: <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/7/6>

14. ศรีรัช ลาภใหญ่. การสำรวจระดับความรู้เท่าทันสื่อโฆษณาและสื่อสารการตลาดสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในผู้บริโภคกลุ่มเยาวชนระดับประถมศึกษาและมัธยมต้นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; 2552.
15. ศิริศักดิ์ บุญไชยแสน. การศึกษาบทบาทของครอบครัวในการป้องกันสารเสพติด. ของเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมืองชัย จังหวัดกาฬสินธุ์. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. [อินเทอร์เน็ต]. มีนาคม-เมษายน 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562]; 9(1):167-171.
เข้าถึงได้จาก: http://grad.vru.ac.th/meeting_board/Meeting%204-2560/4.3.1.1/02%20%E0%B8%A1%E0%B8%A3%E0%B8%A7.%E0%B8%9A.11-1.pdf
16. ศิวพร แพทย์จิม. พฤติกรรมสุขภาพการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของเยาวชนมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสตรีวิทยา 2. ปัญหาพิเศษปริญญาตรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.